

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries
and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

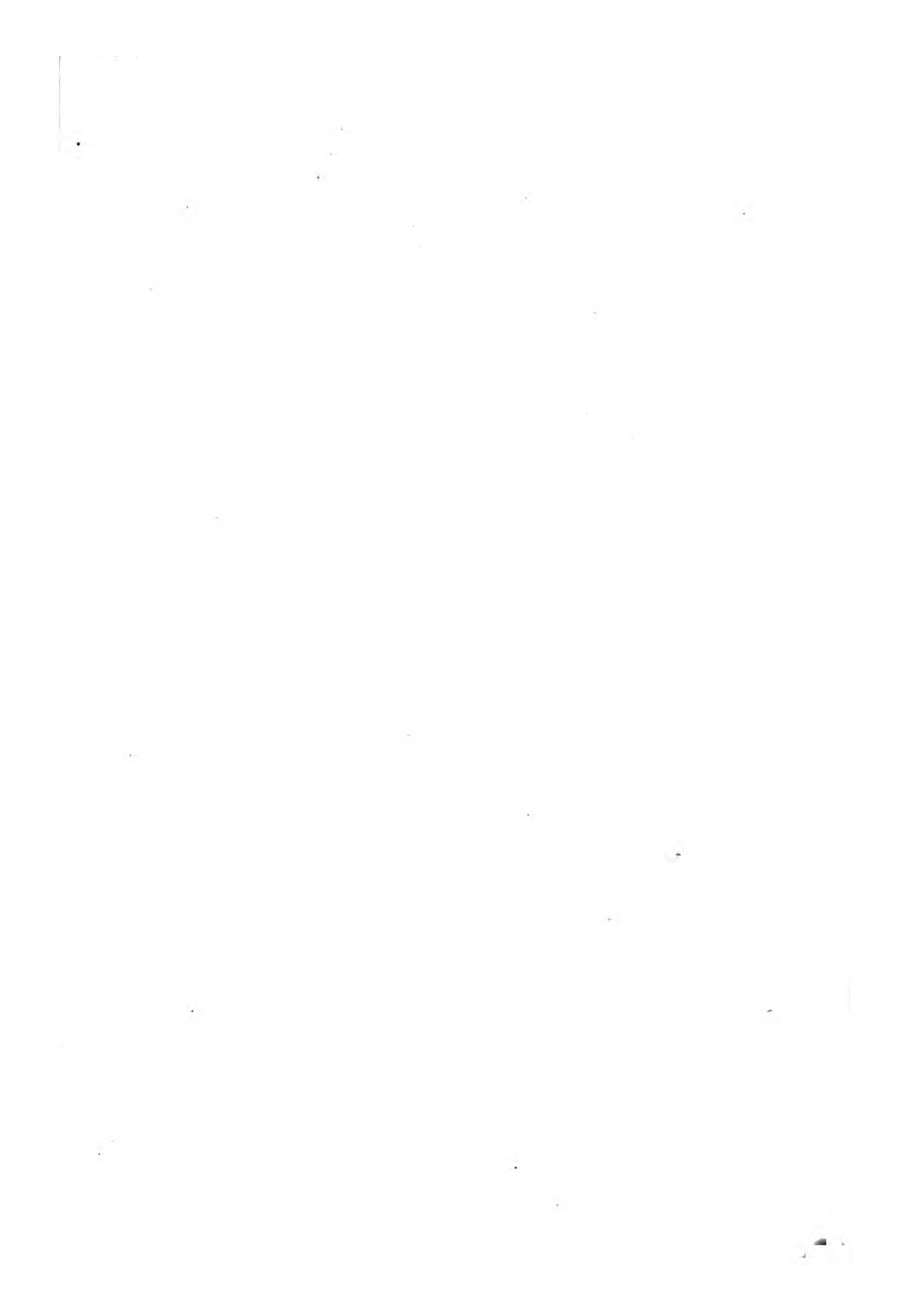

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-
ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

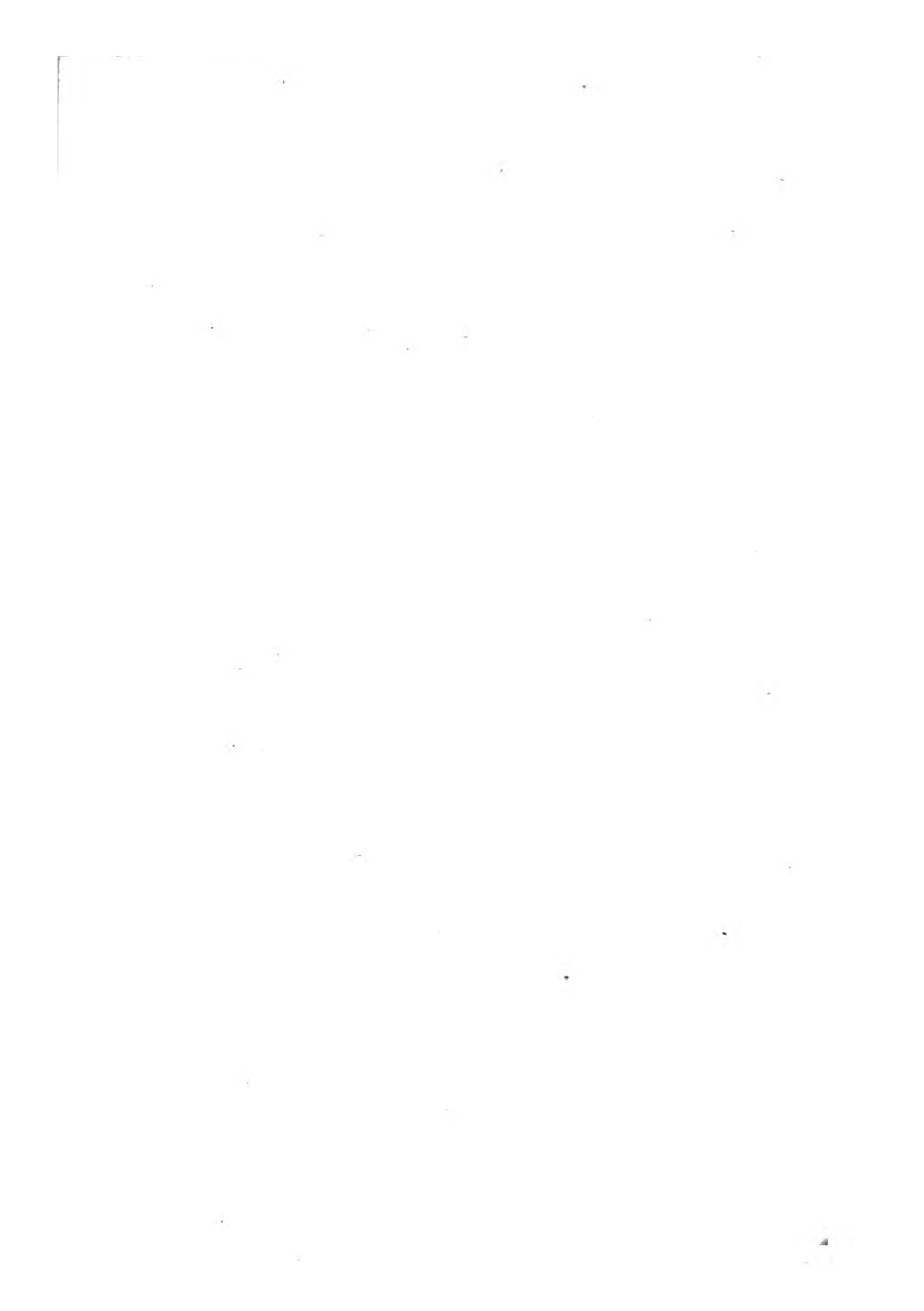
49 D 202

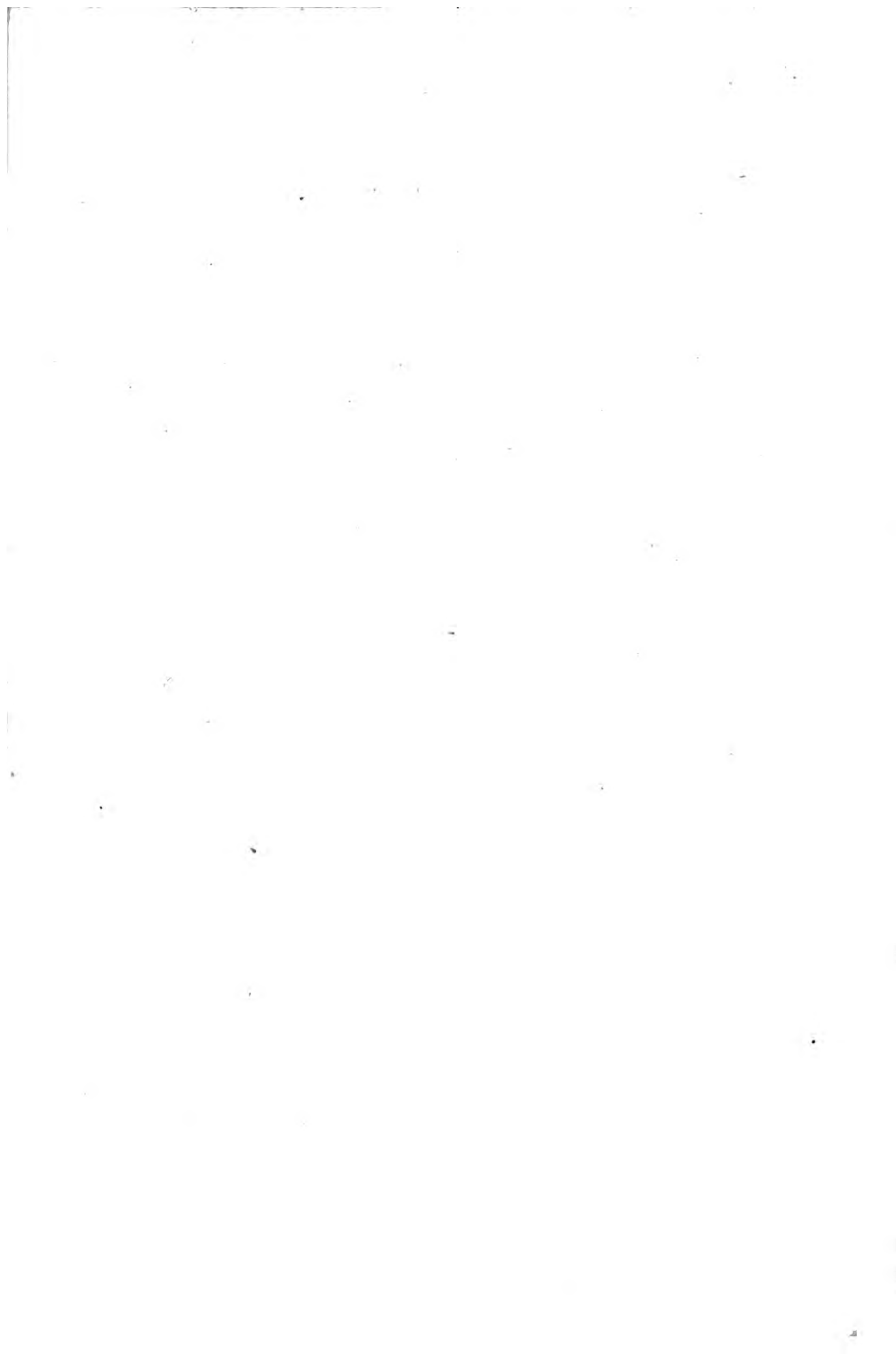

درین باغ رنگین درختی نرست نه ایسا درخت اس مین اگا	که ماند از قفا کے تیر زن درست کھڑب تیر وار سے ہو بچا
منہ دل برین ویر نا پایدار نر کھول کر چیا ہے نا پایدار	نر سعدی ہمین یک سخن یادوار یہی بات رکھ یاد سعدی ہو یار

خاتمة الطبع

امداد احمد کہ نپند نامہ مشہور بہ کرمیاریجا تصنیفات بلبل شیوا زبان گلستان اعجاز طرازی
و طوطی شیرین مقال بوستان سحر بردازی حضرت مصلح الدین شیخ سعدی شیرازی
رحمۃ اللہ علیہ کہ ہر شعرش نو اندر گنجست عظیم و ہر بیتش نصائح راگو ہر سست
یتیم سہل منتفع ہدیم النظر لا جواب گو بقامت کمتر است ابا قیامت بہتر و بیستاف بہتر
مصدق اقل جبال الارض طور ادا نہ عند اللہ العظیم قدرا و منزلا مع ترجمہ اشعار منظوم و عروض
بہ حسیما محض نظر ایصال نفع مبتدیان اطفال بیتان و مطلع قبائل مجمع و اخبار غنی و نقلا
لمند پایگاہ منشی نو لکشتور عالیجاہ دام دولہ بہ لطف کتابت حسن صحت لیبی
بلینج کارپرداران خوش انتظام بہ مقام فرحت نو لکشتور راہ نو مبر ۱۳۹۵ عیسوی
مطابق ماہ ذی الحجہ ۱۳۹۵ زویر الطبع محل گشتہ عروس سازب کنار طالبان علوم و فنون گشتہ

۴
قدومین باغ رنگین
تا آخریت شایسته
اسے درخت درخت شایسته
کے دیکھو نہ کہ درخت
تیر زن اسے از اسب
نور کھنے از گلستان
چون رسیدہ لا جواب
و بیستاف بہتر
نر کھول کر چیا ہے
نر کھول کر چیا ہے

بہت بادشہ بخش دیتی تھی ملک	بہت پہلوان تھی کہ لیتے تھے ملک
بہت تندرگزدان لشکر شکن	بہت شیر مردان شمشیر زن
بہت تھی بہادر کہ تھے صفت شکن	بہت سے دلاور کہ تھے تیغ زن
بہت ماہ رویان شمشاد قد	بہت امشاک مویان خورشید خد
بہت ماہ روسہ و قد حسین	بہت ماہ روشک مونا زنین
بہت خوب رویان نو خاستہ	بہت نو عروسان آراستہ
بہت خوب و نوجوان بھی جو تھی	دولہن بھی نئی اور دولہان تھی
بہت نامدار و بکا مگر کار	بہت سرو قد و بکا گلزار
بہت بہرہ وراور بہت نامور	بہت سرو قد اور بہت لب شکر
کہ کروند پیراہن عمر چاک	کشیہند سر در گریبان خاک
کیا عمر کا پیر بہن سب سے چاک	ہوئے ناگمان وہ گرفتار خاک
ثباتی ندارد جهان ای پسر	بغفلت مبر عمر در روی سہر
بقا ہو نہ گیتی کو اسے بے خبر	نکر عمر غفلت سے بہن سہر
منہ دل برین گلخ خسہ مہو	کہ میبار و از آسمان صد بلا
نہ عاشق ہو اس گھر ہواد کا	کہ برساوی سوا آسمان سے بلا
چنان خرم تن عمر شان شد بباد	کہ ہرگز کسی زان نشانی نداد
ہوئے ایسے کیا رگی وہ فنا	نہاوسکا کینے دیا کچھ پتا
منہ دل برین گنبد جانستان	کہ دروی نہ بنی ولی شادمان
نکہہ دل تو اس چہرہ بانگاہ کا	کہ اسمین کوئی خوشخ آبا نظر
منہ دل برین کہنہ دیر خراب	کہ خالی نہا شد زرنج و عذاب
نہ عاشق ہو اس دیر ویران کا تو	کہ خالی نہیں دکھ سے یہ گھر گھو

بہت بادشہ بخش دیتی تھی ملک
بہت شیر مردان شمشیر زن
بہت تھی بہادر کہ تھے صفت شکن
بہت ماہ رویان شمشاد قد
بہت ماہ روسہ و قد حسین
بہت خوب رویان نو خاستہ
بہت خوب و نوجوان بھی جو تھی
بہت نامدار و بکا مگر کار
بہت بہرہ وراور بہت نامور
کہ کروند پیراہن عمر چاک
کیا عمر کا پیر بہن سب سے چاک
ثباتی ندارد جهان ای پسر
بقا ہو نہ گیتی کو اسے بے خبر
منہ دل برین گلخ خسہ مہو
نہ عاشق ہو اس گھر ہواد کا
چنان خرم تن عمر شان شد بباد
ہوئے ایسے کیا رگی وہ فنا
منہ دل برین گنبد جانستان
نکہہ دل تو اس چہرہ بانگاہ کا
منہ دل برین کہنہ دیر خراب
نہ عاشق ہو اس دیر ویران کا تو

کوئی کعبہ کے در پر ہیدوار
کھینے دیا دیر مجھ سے ار

در منع امید از مخلوقات

انہیں پس کن تکلیف بر روزگار	کہ ناگہ ز جانت بر آرد و مار
جہان نہ کن تکلیف بعد اسکے یار	کہ ہووے تری جان ہلاک لیکار
کن تکلیف بر ملک و جاہ و شہم	کہ پیش از تو بود دست و بعد از تو ہم
نہ مغرور ہو تو ز ر و ملک سے	کہ اول بھی تھا اور ہو چھپے ترے
کن تکلیف بر شکر و عید و	کہ شاید ز نصرت نیاب و مدد
نہ بھول آپ کو فوج ہے بیشمار	کہ ممکن ہو نصرت نہو تیری یار
کن تکلیف بر ملک و تاج و تہ	کہ ناگہ در آید سپاہ و تہ
نہ بھول آپ کو ملک و تاج و نشان	کہ آوے سپاہ بلا ناگہ ان
کن تکلیف بر تخت و فرماندہی	کہ ناگہ چو فرمان رسد جان ہی
نہ فاعل حکومت کے ہوتے پیر	اچانک جو حکم آوے تو جاے مر
کن شادمانی بہ گنج و خدم	کہ ناگہ شود سر بسر کا عدم
تو گنج و خدم سے نہو شادمان	کہ معدوم ہو سر بسر ناگہ ان
کن ید کہ باد بنیے از یار نیک	نمیر وید از شاخ بد بار نیک
نہ بد کر کہ ہو دوست دشمن ترا	نہ لاوے کبھی شاخ بد چلی بجلا
کن شادمانی بجاہ و جلال	کہ بیخوف نقصان نہا شد کمال
ز جاہ و بزرگی پہ کر کچ خیال	کہ نقصان بغیر آوے ہو کمال
بسا پادشاہان سلطان نشان	بسا پہلوانان کشورستان

دار ملک بر منی ملک
در غارت سے کیوں اکثر
در آزار عالم خارج و راج
خفاش الفات
بیکلام عالم فانی و شان
نہ بھول آپ کو فوج ہے بیشمار
از بہار عجم ۱۲ بیان
مذموم بقیہ جاکران و
شادمان وین کام حبس
خدمت نہا غیبت
کالعدم اسکا
بالود و نہایت
کوتاہ و نہایت
در زبان و دعا و مالک
بیشمار ملک و صاحب نشان
ام از ستمندان پس
تو گنج و خدم سے نہو شادمان

یکی راز غم روز روشن چو شب	یکی افزون زنده شمع طرب
کسی کا اندھیرے سے دل تان	کسین شمع عشرت ہو جلوہ گنان
یکی فتنہ ازو کیے خاکسار	یکی با جہدار و کیے تاجدار
کوئی سہ روز اور کوئی درمند	کوئی تاج شاہی سے ہے سر بند
یکی کامران و کیے مستمند	یکی شادمان و کیے درمند
ہو محتاج کوئی کوئی کامیاب	کوئی ہنگام غمشل کوئی ہو طرب
یکی راول از روہ خاطر خزن	یکی چون گل از حرمی خند زن
کوئی درو سے دل کر نالان ہے	خوشی سے کوئی گل ساختن ہے
یکی درگتہ بردہ عمر کے بسیر	یکی بستہ از حبس طاعت کم
گناہوں میں کوئی بسو گیا	کر باندے ہو کوئی بہر خدا
یکی خفتہ در گنج میخانہ مست	یکی رشب و روز مصحف بست
کوئی مست میخانے میں ہو پٹا	کسی سے زاک پل ہو آں جدا
یکے در رو کفر زنار دار	یکی بردر شرع و مستمار دار
کوئی کفر کی تہ میں زنار دار	کوئی شرع کے حکم پر استوار
یکی غرق در حبس فراق و فساد	یکی نیک کردار نیک عقدا
کوئی بحر عصیان میں ڈوبا ہوا	کوئی نیک کامرن میں ثابت رہا
یکی جاہل و بدعبر و بے وقار	یکی عالم و مقبّل و ہوشیار
کوئی بد نصیب اور جاہل ہوا	کوئی اہل علم اور مقبّل ہوا
یکی بزدل و سست ترندہ جان	یکی غازی و چابک و پہلوان
کوئی بزدلی سے رکھے خوف جان	کوئی چست و چالاک ہو پہلوان
یکی دیر راداد و مقبّد قرار	یکی بردر کعبہ امیدوار

باجدار با جہلے ازیر
از سوداگران بطریق
فلت میگیرند ازیر
بادشاہ غالب از محبوب
میر و درو از دشمن
پس بجای ترکیب غلط
باجدار کیسے جان دہی
اکذابی نصیحت
سارباکس معاشی
از بدعبر و فیک الفات
مقبّل فخریم و سکون
تاق و کسر با سہرہ
توکل کنند از فراق
درد بخیر نہا کنند در حیا
اقبال و دود از عین
مسکن و بریم نسیب
پشت دال از فخر با کرم
کیک دود شد و معنی
پشت دال و فخر ادا
خفت حادہ باشد

صبوری بود کار پنهان صبوری همیشه بی نیون کا کام صبوری کشاید در کام جان در مقصد جان کرے صبر و صبوری بر آرد مراد دولت روا بودے حاجت تری صبر صبوری بهر حال اولی بود صبوری بر آن قت میں ہو پھلی صبوری ترا کامگارے دہ شکیبائی تجکو کرے کامیاب صبوری کلے در آرزوست در آرزو صبر سے باو کھل صبوری کنی گرترا دین بود تو کر صبر گریاس ہو دین کا	نه چپ زور رومی ن پروران بهر اوین نه منہ صبر سے وہ دہام کہ جز صابر ہی نیست مفتاح آن کہ کنی نہیں اور اسکے سوا کہ از عالم آن حل شود شکست یہ معلوم ہو عالمون سے تجھے کہ در ضمن آن چند معنی بود کہ ہیں تحت میں ہو کونے کنی زرنج و بلارے تکرارے دہ چھرا دیوے رنج و بلا سے شتاب کشائیدہ کشور آرزوست تنہاے دل اسے حاصل ہوکل کہ تعجیل کار شیطا طین بود کہ ہے کام جلدی شیطا طین کا
---	---

در صنعت حق تعالی

نگہ کن برین گنبد زنگار فرا دیکھ اس قصر عالی کو یار سرا پر وہ چرخ گردندہ بین تو خیمے پہ افلاک کے دھیان یکی پاسبان و یکی پادشاہ کہ سقفش بود بی ستون ستوار کہ بن تھونی چھت اسکی سجا ستوار در و شمعہاے فروزندہ بین چراغون کا جلوہ کرا سین نظر یکی باج خواہ و یکی دادخواہ	
---	--

۱۰
۱۱
۱۲
۱۳
۱۴
۱۵
۱۶
۱۷
۱۸
۱۹
۲۰
۲۱
۲۲
۲۳
۲۴
۲۵
۲۶
۲۷
۲۸
۲۹
۳۰
۳۱
۳۲
۳۳
۳۴
۳۵
۳۶
۳۷
۳۸
۳۹
۴۰
۴۱
۴۲
۴۳
۴۴
۴۵
۴۶
۴۷
۴۸
۴۹
۵۰
۵۱
۵۲
۵۳
۵۴
۵۵
۵۶
۵۷
۵۸
۵۹
۶۰
۶۱
۶۲
۶۳
۶۴
۶۵
۶۶
۶۷
۶۸
۶۹
۷۰
۷۱
۷۲
۷۳
۷۴
۷۵
۷۶
۷۷
۷۸
۷۹
۸۰
۸۱
۸۲
۸۳
۸۴
۸۵
۸۶
۸۷
۸۸
۸۹
۹۰
۹۱
۹۲
۹۳
۹۴
۹۵
۹۶
۹۷
۹۸
۹۹
۱۰۰

دم از راستی گزنی صبح وار	ز تازیکی جیل گیس کنار
جو مار و دم راستی صبح وار	تو ہو طلیت جیل سے برکنار
به از راستی در جهان کاریت	که در گلبن راستی خازنیت
بجلا سچ سے جگہ میں نہیں کی گام	نہیں خار کا اس میں بیچ نام

در مذمت کذب

کسی را کہ ناراستی گشت کار	کجا روز محشر شود رشت کار
ہوا جھوٹھہ کہنے کا جسکا شعاع	وہ کب ہو قیامت کو دن رشت کار
ز ناراستی نیست کاری تیر	کز و گم شود نام نیک ای پسر
نہیں جھوٹھہ سے کام کوئی برا	کہ ہو و گیا بدنام اس سے ترا
دروغ اسے برادر مگوز نہیار	کہ راضی نباشد ز تو کردگار
نکر جھوٹھہ اسے یار تو اختیار	کہ راضی نہو تجھ سے پروردگار
دروغ آدمی را کند شرمسار	دروغ آدمی را کند بے وقار
کرے جھوٹھہ ان کو شرمین	کہ جھوٹھہ کسی جا موثر نہیں
شہ مساری نماید دروغ	بکاوب در غم کشاید دروغ
دکھاوند جھوٹھہ شرمندگی	کہ جھوٹھے جو غم ہے سزا جھوٹھگی
ز کذاب گیر دشمن و منہ عار	کہ اور انیار دے کسے در شمار
ز ہونیک کذاب سے ہوشیار	کہ اس کے سخن کا نہیں عتبار

در بیان صبر

ترا اگر صبری بود دستیار	بدست آوری دولت پایدار
اگر صبر ہو تو رہے استوار	تو دولت تری ہو بہت پایدار

۴
کے کذب مطلق
نہیں ہے تازیکی جیل
تو ہو طلیت جیل سے برکنار
۵
کے کذب مطلق
نہیں ہے تازیکی جیل
تو ہو طلیت جیل سے برکنار
۶
کے کذب مطلق
نہیں ہے تازیکی جیل
تو ہو طلیت جیل سے برکنار
۷
کے کذب مطلق
نہیں ہے تازیکی جیل
تو ہو طلیت جیل سے برکنار
۸
کے کذب مطلق
نہیں ہے تازیکی جیل
تو ہو طلیت جیل سے برکنار

بڑی بات کو انکی مست سیکھو تو	ہو مشہور عورات کی زشت خو
در فضیلت شکر	
نشاید کہ بند و زبان سپاس رہی تر زبان شکر احسان ہو دو ترا فتح از در آید ز شکر کہ آوے کشایش تری مکی راہ کہ واجب بود شکر پروردگار ہو لازم تجھے شکر ایزد تعال گذاری نباشد کیے از سزا تہ ہزار اسکے سے اک نہوے ادا کہ اسلام را شکر اوز یو بہت کہ شکر اوسکا زیور ہو اسلام کا بدست آوری دولت جاودان کہ تجھکو ملے دولت جاودان	کسی را کہ باشد دل حق شناس بجا اسکا دل علم فان ہی ہو ترا مال و نعمت فزاید ز شکر تجھے شکر سے بہت مال عیا نفس جز بشکر خد ابر میار بیخ شکر حق کے نہ تو دم نکال اگر شکر حق تا بروز شمار جو شکر اوسکا تا حشر لاو بجا ولی گفتن شکر اولی ترست مگر شکر حق کا ہو کرنا بھلا گر از شکر ایزد نہ بندی زبان مگر شکر سے بندی اپنی زبان
در صفت راستی	
شود و دولت ہمدم و نجات یار تو ہمدم ہو دولت نصیب ہو یار کہ از راستی نام گرد و بلند کہ ہونام بے شبہ سچ سے بلند کہ دار و فضیلت یمن بریار فضیلت یمن کم ہو یمن بریار	ولا اگر کنی راستی اختیار جو اے دل کرے سچ کو تو اختیار نہ پیچد سر از راستی ہو شمنند نہ منہ پھیرے سچ سے کبھی شمنند مزن دم بجہ ز راستی زینہار کبھی راستی کے سوا دم نہ مار

۱۷
 پاسبان با کسر بزدان
 قیاس بستی فکر و جان
 بران و جگر ہی شکر و جان
 نفی زشتی و شکر و جان
 در سچ و حق و جان
 بیا بیکر و جان
 زود و شکر و جان
 کن شکر و جان
 اگر شکر و جان
 ہزار و جان
 کہ اسلام را شکر و جان
 کہ شکر اوسکا و جان
 بدست آوری و جان
 کہ تجھکو و جان
 ۱۷
 یہی الی البر و جان
 الی شکر و جان
 از کجی و جان
 بسوی و جان
 ۱۷
 ۱۷

خوشامی پرستی ز صاحب دلان درون صاف سومی پرستی ہو خوب	خوشا ذوق مستی ز اہل دلان کہ صاحب دلون ہی سوستی ہو خوب
خوش آن دل کہ دار و تمنائی و زہد دل کہ رکھے تمنائے یار	خوش آنکس کہ در بند سودا است زہد ہے جو کہ ہو محو سوداے یار
خوش آن دل کہ شیدت بر رو دوست زہد دل کہ ہو والدہ روی یار	خوش آن دل کہ شہد فرشتہ کمی دوست زہد ہے دل کہ جاو سکی ہو کوئی یار

در فضیلت وفا

دلدار وفا باش ثابت قدم وفا میں ہو کہ دل تو ثابت قدم	کہ بی سگہ راج نباشد درم کہ بسکے چلتا نہیں ہے درم
مگر دان ز کوشی و فاروی دل نہ کوئے وفا سے پھر روی دل	کہ در روی جانان نباشی حیل نہو یار کے سنا سنے تو خیل
ز راہ وفا گر نہ پیچے عنان ہو راہ وفا سے نہ پھیر عنان	شوی دوست اندر دل دشمنان دل خصم میں دوست ہو یگان
مکن بیوفائی جو دور سپہر نکر بیوفائی تو مثل سپہر	متاب از رخ دوستان دی ہر پھر دوستوں سے نہ تو روی ہر
کمنہ پایی بیرون ز کوشی وفا ہشامت وفا کی گلی سے قدم	کہ از دوستان می نیز زد جفا کہ لائق نہیں دوستوں پرستم
جدائی ز احباب کردن خطا جدا ہونا ہے دوستوں کو برا	بریدن زیاران خلاف وفات کہ قطع محبت نہیں ہے بھلا
بود بیوفائی سرشت زنان میا موز کردار زشت زنان	

۱۰
۱۱
۱۲
۱۳
۱۴
۱۵
۱۶
۱۷
۱۸
۱۹
۲۰
۲۱
۲۲
۲۳
۲۴
۲۵
۲۶
۲۷
۲۸
۲۹
۳۰
۳۱
۳۲
۳۳
۳۴
۳۵
۳۶
۳۷
۳۸
۳۹
۴۰
۴۱
۴۲
۴۳
۴۴
۴۵
۴۶
۴۷
۴۸
۴۹
۵۰
۵۱
۵۲
۵۳
۵۴
۵۵
۵۶
۵۷
۵۸
۵۹
۶۰
۶۱
۶۲
۶۳
۶۴
۶۵
۶۶
۶۷
۶۸
۶۹
۷۰
۷۱
۷۲
۷۳
۷۴
۷۵
۷۶
۷۷
۷۸
۷۹
۸۰
۸۱
۸۲
۸۳
۸۴
۸۵
۸۶
۸۷
۸۸
۸۹
۹۰
۹۱
۹۲
۹۳
۹۴
۹۵
۹۶
۹۷
۹۸
۹۹
۱۰۰

که فردا از آتش شوی رستگار	آب عبادت وضو تازه دار
که هوشتر کو آگ سے رستگار	وضو تازه رکھ آب تقویٰ سیار
که حاصل کنی دولت پادار	نماز از سه صدق برپا میار
که تجھ کو ملے دولت جاودان	ادا صدق سے کن نماز جوان
که چون نیکنختان شوی نیک روز	ز تقویٰ چرخ روان بر فروز
سعی دون کے مانند ہونیک و	جلاوے دیا جان کا تقویٰ سرتو
نتر سز آسید روز شمار	کسی را کہ از شرع باشد شعار
نڈ رنج سے ہے وہ روز شمار	دلا شرع سے جسکا ہو کشفار

در مذمت شیطان

شب و روز در بند عصیان بود	دلا هر که محکوم شیطان بود
تو در رات دن بند عصیان مین	دلا جو کہ فرمان شیطان مین
کجا باز گردد بر او خدا	کسی را کہ شیطان بود پیشوا
تو را و خدا مین کب آوری دلا	کسی کا ہوا دیو گر رہنما
کہ فردا نباشی ز حق شرمسار	دلا عنزم عصیان کن نہار
کہ کل کو نوق سے شرمندگی	ارادہ گنہ کا نکر تو کہے
کجا راہ یابد بد از انفسار	کسی را کہ شیطان بود یار غار
کب او سکو لو قہر خست مین بار	ہوا دیو جس شخص کا یار غار
بود شغل السافلین منزلت	اگر نہ تابد ز عصیان ملت
تو بیشک جسم مین تو جاگیا	گنہ کو چھوڑ گیا گردل ترا
کہ از آب باشد شکر را گداز	ز عصیان کند ہوشمند حتر از

دلا
اصحاب غازی یلغار
کہ از راه صدق پیش
دغالی از شاہینہ ریاض
دلا
شمار یکسر
جامد کہ دیو جانہ دیگر
متصل بدان پوشند
و جامد بالاسنہ را دنا
گویند ۱۲
یعنی چہ جاست از دانی
ق قاسم یکد گای
تصد آن ہم کن ۱۳

کجا

کہ کنکھڑت کا دل کبھی شاد ہو کہ دنیا کی خاطر وہ دی دین کو

کہ دنیا کی خاطر وہ دی دین کو

و صفت طاعت و عبادت

کسی را کہ اقبال باشد غلام
ہو جبکہ اقبال و دولت غلام
نشانید سر از بندگی تافتن
نہ لائق ہو سر بندگی سے بھرا
بطاعت بود روشنائی جان
منور اطاعت سے ہوتی ہے جان
سعادت ز طاعت میسر شود
سعادت ہو طاعت سے حاصل ام
اگر بندگی از بہر طاعت میان
جو باندے کر بندگی کے لیے
ز طاعت نہ پیچد خردمند سر
نہ طاعت سے بھیر و خردمند سر
پرستندہ آفرینندہ شہن
تو خالق کی اپنے عبادت میں
اگر حق پرستی کنی اختیار
پرستش کرے تو جو بہر آکہ
سر از جیب پرہیزگاری برآر
گریبان سے تو زہد کے سر نکال

بود میل خاطر بطاعت مدام
 بطاعت بین الی سکا مایل ام
 که دولت بطاعت توان یافتن
 که طاعت سے دولت کو لایب پاک
 که روشن ز خورشید باشد جهان
 که سورج سے روشن ہو سارا جهان
 دل از نور طاعت منور شود
 ہو دل نور طاعت سے روشن تمام
 کشاید در دولت جاودان
 تو در دانه دولت کا بچہ کھلے
 کہ بالاز طاعت نباشد ہنر
 نہ برتر سے طاعت ہو کوئی ہنر
 در ایوان طاعت نشینند بہشت
 سدا بیضا ایوان طاعت میں رہ
 در اقلیم دولت شوی شہر بار
 تو ہو ملک دولت کا تو پادشاہ
 کہ خست بود جای پرہیزگار
 کہ ہو سے بہشتی ستودہ خصال

فمودق قالی و خفت
 الجین و الناس الایلیحدون
 پیدا نموده ام پیران و
 تو میان را گرفتار کرد
 من بکار انداخته
 اسه و تجارت مذم
 و ما و دیاسته
 قال الله قالی غرضی
 من اراد الاخره و سواها
 سیماهو موسن فادریک
 کان یسبح منک و را
 ایوان یخ و رفاد سی
 را گویند و کسبر علی
 یعنی پیران گاری خوف
 عند احتیاد کن
 قال الله قالی غرضی
 ان یفتن فی غایت
 و عیون یسبح منک
 و عیون یسبح منک
 و عیون یسبح منک

شدہ مست و لایققل از جاحم حص
 نبی حرص سے مست و بخود ہوا
 کہ ہم نرنگ گوہر نباشد سفاک
 کہ سوئی خن کے نہ ہم نرنگ ہو
 و بدخر من زندگانے مباد
 تو برباد وے خرمن زندگی
 ہمہ نعمت رنج تسکون ترست
 جہان کی میسر ہے دولت تنھے
 چو بیچارگان بادل در و خاک
 کہ بیچارے ہوتے ہیں جود خاک
 کہ خواہد شدن ناگمان پایال
 کہ ہو دیگا کی بارگے پایال
 کہ ہستی ز ذوقش ندیم ندیم
 ندیم نہ امت ہو ذوق او کو سو
 چرا میکشی بار محنت چو خس
 تو کھینچے ہو کیون بار غم مثل خر
 کہ شوریدہ احوال و مرگشتہ
 کہ مرگشتہ ہے آؤر مجنون ہے
 کہ یاوت نیاید ز روز شمار
 ذرا فکر حقے نہ باقی رہا
 کہ از بھر دنیا و دین مباد

ایا مبتلا گشتہ در و ام حص
 عبت حرص کے دام میں ہو چھنسا
 مکن بے عمر ضائع تحصیل مال
 نہ تحصیل میں مال کے عمر کو
 سہرا نکس کہ در بند حرص و فساد
 پڑا حرص کے بند میں جو کوئی
 گرفتہ کہ اسواں قارون است
 ہو دنیا کی نعمات و ثروت تجھے
 بخواہی شد آخر گرفتار خاک
 قاحلہ کو ہو دیگا یون زیر خاک
 چرا میکشی محنت از بہر مال
 نہ محنت میں حیران ہو تو بہر مال
 چنان دادہ دل نقبش و رم
 و رم کی جوتی جایہ دل میں ترک
 چرا سیکد از می ز سودای زرد
 تر گھلتا ہو کیون رات دن بہر
 چنان عاشق روی زگرگشتہ
 تو زرا کا ہوا ای مفتون ہو
 چنان گشتہ صید بھیر شکار
 تو تحصیل دنیا میں ای بھنسا
 مباد اول آن فرومایہ شاو

یچھاؤ اگر قدر دامن
 عمر و روز خود را کاوش
 گوہر مست و تحصیل مال
 کہ ہو سفاک سفاک
 مکن دلوں پر ہم نہ بھنسا
 سفاک مال گردان
 دین بیت جواب بیت
 اولست ۱۱
 زیرا کہ برابو نیست ۱۲
 سفاک بھم اول
 و بکسر آن از نہ کہ نہ
 و بکسر آن از نہ کہ نہ
 ای بر اس تحصیل مال بند
 شکار کردن دنیا را
 از حصول آنست چنان
 تو شکار افکار شد
 گیا کہ در دنیا میں یکم
 ہو بدو دی غلطی بکسر
 حافظہ ملک و مال کی
 کہ سبکی از دست
 خواندہ و بھنسا

زود و دل خلیق غافل مباحث تو آہ خلایق سے غافل منو	آبازار مصلح مامل مباحث تو مظلوم کے دکھ پہ مائل خود
کہ ناگہ رسید بر تو قہر خدای یکایک جو ہو تجھ پہ قہر خدا	مکن مردم آزاری ہی تندرای تو بد غنی سے خلق کو مستانا

در صفت قناعت

دراقلیم راحت کنے سروری کرے ملک راحت کی شاہی مہول	دلاگر قناعت بدست آوری جو اسے دل قناعت کرے تو قبول
کہ پیش خسرو منہ پیت مال کہ دانا کے آگے ہے ناچیز زر	اگر تنگدستی ز سختی تنال جو غفلت ہو سختی سے نال نہ کر
کہ سلطان نخواہد خراج از خراب خرابی سے چاہے نہ ز شہر یار	غنی گر نباشی مکن اضطراب تو مضطرب نہ گر سنین مالدار
کہ باشد بنے راز فقر افتخار محمد کو ہے فقر سے افتخار	ندار و خردمند از فقر رعار نہ دانا کو ہو فقر سے ننگ و عار
ولیکن بفقر اندر آسائش مست ولی فقر بین چین ہو صبح و شام	غنی را ز روسیم آراشیت جو ز سے غنی ہو زینت تمام
قناعت کند ہر کہ نیک خیریت قناعت کری وہ جو ہو خوش فصال	قناعت بہر حال ولی ترست قناعت ہو ہر حال مین نیکنال
اگر داری از نیکی جنتی نشان نشان نیکی جنتی کا کھتا ہو گر	ز نور قناعت برا فروز جان منور قناعت سے تو جان کر

در مذمت حرص

یہ دیکھ از آہ ایران
بر آید در حدیث شریف
ست کہ دعلی اسلم
سجائب میثود و تکریم
یا کافر گدا فریش
بد چند سے غلام خود
قناعت ہو چو پست
آید بران راضی بودن در
حدیث شریف
کہ القناعت مال لا یفنی
یہ دیکھ از آہ ایران
بر آید در حدیث شریف
ست کہ دعلی اسلم
سجائب میثود و تکریم
یا کافر گدا فریش
بد چند سے غلام خود
قناعت ہو چو پست
آید بران راضی بودن در
حدیث شریف
کہ القناعت مال لا یفنی
یہ دیکھ از آہ ایران
بر آید در حدیث شریف
ست کہ دعلی اسلم
سجائب میثود و تکریم
یا کافر گدا فریش
بد چند سے غلام خود
قناعت ہو چو پست
آید بران راضی بودن در
حدیث شریف
کہ القناعت مال لا یفنی

که از عدل حاصل شود کام ملک	ز تائید عدلست آرام ملک
عدالت سے حاصل ہو مقصد ترا	سبب عدل کے ملک کا ہے بھلا
کہ نامست شہنشاہ عادل بود	ترا زین بہ آخر چہ حاصل بود
ترا نام جب شاہ عادل ہوا	تجھے فائدہ اس سے بہتر ہو کیا
در ظلم بند ہی بر اہل جہان	اگر خواہی از نیکی ختی نشان
جہان پر در ظلم کو بند کر	نشان نیکی ختی کا چاہے اگر
مرا و دل داد و خواہان بر آرز	رعایت دروغ از رعیت مدار
تو دے داد و خواہوں کنی کی مراد	رعایت سو دل خلق کا رکھ تو شاہ

در مذمت ظلم

چو بستان خرم ز باد خزان	خرابی ز بیداد بین جہان
کرے باغ سرسبز کو چون خزان	ستم سے خرابی ہو دیکھے جہان
بر آورد از اہل عالم فغان	کسی کا تشویش ظلم زود جہان
نکالے وہ اہل جہان سر فغان	ستم کی جو دو آگ عالم میں آن
کہ خورشید ملکیت نیابد زوال	مدہ رخصت ظلم در پیچ حال
کہ ہر مالک پناوے زوال	ذرا ظلمت کر تو از بہر مال
زند سوز او شعلہ در آب و گل	ستمکش گراہی بر آرز و دل
جل آنچ سے او کے خشک تر	ستمکش کرے آہ دل سو اگر
کہ ظالم بد و زخ رو دبی سخن	ستم بر ضعیفان سکین مکن
کہ ظالم کو ہو دی سقر لاجرم	تو سکین ضعیفوں پہ مت کر تم
بیندیش آخر ز تنگی گور	مکن بر ضعیفان بیچارہ زور
ذرا دھیان کر دل میں تخلیف گور	ضعیف بیچارہ پر نہ کر زور

۱
۲
۳
۴
۵
۶
۷
۸
۹
۱۰
۱۱
۱۲
۱۳
۱۴
۱۵
۱۶
۱۷
۱۸
۱۹
۲۰
۲۱
۲۲
۲۳
۲۴
۲۵
۲۶
۲۷
۲۸
۲۹
۳۰
۳۱
۳۲
۳۳
۳۴
۳۵
۳۶
۳۷
۳۸
۳۹
۴۰
۴۱
۴۲
۴۳
۴۴
۴۵
۴۶
۴۷
۴۸
۴۹
۵۰
۵۱
۵۲
۵۳
۵۴
۵۵
۵۶
۵۷
۵۸
۵۹
۶۰
۶۱
۶۲
۶۳
۶۴
۶۵
۶۶
۶۷
۶۸
۶۹
۷۰
۷۱
۷۲
۷۳
۷۴
۷۵
۷۶
۷۷
۷۸
۷۹
۸۰
۸۱
۸۲
۸۳
۸۴
۸۵
۸۶
۸۷
۸۸
۸۹
۹۰
۹۱
۹۲
۹۳
۹۴
۹۵
۹۶
۹۷
۹۸
۹۹
۱۰۰

بڑی بات کو انکی مست سیکھ تو	پوشہ و عورات کی زشت خو
و فضیلت شکر	
نشانید کہ بند و زبان سپاس رہی تر زبان شکر احسان ہو دو تر افتخار از در آید ز شکر کہ آوے کشائش تری مکی راہ کہ واجب بود شکر پروردگار ہو لازم تجھے شکر ایند تعال گذاری نباشد کی از سزائے ہزار اسکے سے اک نمود ادا کہ اسلام را شکر اوز پرست کہ شکر اوسکا زیور ہو اسلام کا بدست آوری دولت جاودان کہ تجھ کو ملے دولت جاودان	کسی را کہ باشد دل حق شناس بجا جسکا دل علم عرفان ہو تر امان و نعمت فزاید ز شکر تجھے شکر سے بہت مال عباد نفس جز بشکر خدا بر میار بجز شکر حق کے نہ تو دم نکال اگر شکر حق تا برو ز شمسار جو شکر اوسکا تا حشر لاؤ بجا ولی گفتن شکر اولی ترست مگر شکر حق کا ہو کرنا بھلا گر از شکر ایزد نہ بندی زبان نہ کر شکر سے بند اپنی زبان
و صفت راستی	
شو و دولت ہمدم و نجات یار تو ہمدم ہو دولت نصیب یار کہ از راستی نام گرد و بلند کہ ہونا نام بے شبہ سچ سے بلند کہ دار و فضیلت میں بریں فضیلت میں کم ہو میں سوار	ولا اگر کنی راستی اختیار جو اسے دل کرے سچ کو اختیار نہ پیچید سر از راستی ہوشمند نہ منہ پھیرے سچ سے کبھی ہوشمند مزن دم بجہ ز راستی زینہار کبھی راستی کے سوا دم نہ مار

۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

خوشامی پرستی ز صاحب دلان	خوشا ذوق مستی ز اهل دلان
درون صاف سومی پرستی ہو خوب	کہ صاحب دلون ہما سومی پرستی ہو خوب
خوش آن دل کہ دارد تمنای دوست	خوش آنکس کہ در بند سودا است
ز ہر دل کہ رکھے تمنائے یار	ز ہر جو کہ ہو محو سودا سے یار
خوش آن دل کہ شیدت بر روی دوست	خوش آن دل کہ شدت نیش کوئی دوست
ز ہر دل کہ ہو دالہ روی یار	ز ہر دل کہ جاو سکی ہو کوئی یار

در فضیلت وفا

ولا در وفا باش ثابت قدم	کہ بی سگہ رائج نباشد در دم
وفا میں ہو کہ دل تو ثابت قدم	کہ بسکے چلتا نہیں ہے در دم
مگردان ز کوئی وفاروی دل	کہ در روی جانان نباشی حمل
نہ کوئے وفا سے پھر روی دل	نہو یار کے سانسے تو خجل
ز راہ وفا گرنہ پیچے عنان	شوی دوست اندر دل دشمنان
ہم راہ وفا سے نہ پھیر عنان	دل خصم میں دوست ہو گیان
مکن بیوفائی جو دور سپہر	متاب از رخ دوستان دی مہر
نکر بیوفائی تو مثل سپہر	پھر دوستوں سے نہ تو دی مہر
منہم پائی بیرون ز کوئی وفا	کہ از دوستان می نیز زد جفا
ہنماست وفا کی گلی سے قدم	کہ لائق نہیں دوستوں پرستم
جدائی ز احباب کردن خطا	بریدن زیاران خلاف وفا
جدائی ہونا ہے دوستوں کو برا	کہ قطع محبت نہیں ہے بھلا
بود بیوفائی سرشت زنان	سیا موز کردار زشت زنان

در بعض نسخ مجاہد خوش
خوش آن است ۱۶
۱۷ وفا جا آوردن ۱۸
۱۹ وفات دوست
۲۰ از التزام لدا سے حقوق
۲۱ درستان و غیرہ
۲۲ در سنگ کے ایشان و غیرہ
۲۳ حاجت ۱۲
۲۴ یعنی باوجود کسی پرستی
۲۵ خاتم و فکر در غیبت ۱۱
۲۶ یعنی بیوفائی
۲۷ از پیش زبانی
۲۸ ثابت قدم ۱۱
۲۹ یعنی کار کیا خیال
۳۰ زنان بے وفا یا بیوفائی

گنہ سکر سے ہو ذکی احتہ از	کہ پانی سے ہوتی ہو شکر گداز
کنندہ شکیخت از گنہ اجتناب	کہ پنهان شود نور مہر از حجاب
گنہ سے کر دے سعید جہناب	کہ چھپ جاوے ہو ابرین کی قناب
مکن نفس آمارہ را پیروی	کہ ناگہ گرفتار دوزخ غوی
اطاعت نہ نفس بد کار کی	چڑیگا تو دوزخ میں بیکبارگی
مکن خانہ زندگانی خراب	بسیلاب فعل بد و ناصواب
نہ تو زندگانی کو گھس کو گرا	جسے کام کی تو نہ نڈی بہا
اگر دور باشی ز فسق و فجور	نباشی ز گلزار فردوس و نور
سر گیا اگر ترک فسق و فجور	رہیگا نہ گلشن سے جنت کی نور

در بیان شراب

بدہ ساقی آن آب آتش لباسر	کہ مستی کند اہل الہام کاسر
ہی آتشین دے تو وہ ساقیا	کہ خوابان ہوستی کے اہل صفا
می لعل در ساغر ز زنگار	بود روح پرور چو لعل نگار
ہی سرخ جام نگارین میں یون	کہ ہو روح پرور لب لعل جون
یار آن شراب چو آب حیات	کہ یابد ز بولیش دل از غم نجات
وہ لایمی کہ ہو مثل آب حیات	کہ اس ہو سوز دل غم سے پاوی نجات
شرابی چو لعل روان بخش یار	شرابی مصفا چو روی نگار
ہو ایسی وہ جان بخش جو لعل یار	ہو صاف اسقدر جیسے روی نگار
خوشا آتش شوق ارباب عشق	خوشا لذت در و اصحاب عشق
بہت عشق کی آگ محبوب ہے	یہیں عشق بازون کو مرغوب ہے

قال القائل مسجداً
ان نفس الامر باسود
پیشکینہ سبب از ان
است بہت سے
شراب
در وقت و جہت
پاکہ در سے لعل
شمارت ای از لعل
باشد
از قسم دنیا و
پاکہ لعل خوشا و
صاحب بیان
نوشته و گویان
کثرت سے گوئی
بہت خوش و
ارباب بنی
عشق و محبت

آب عبادت وضو تازه دار	که فردا از آتش شوی رستگار
وضو تازه رکعت آب تقوی سیار	که هر شتر کو آگ سے رستگار
نماز از سر صدق برپا می آر	که حاصل کنی دولت پایدار
ادای صدق سے کرنا زای جوان	که تجھ کو ملے دولت جاودان
ز تقوی چرخ روان بر فروز	که چون نیکی بختان شوی نیک روز
جلادے دیا جان کا تقوی سوتو	سیدون کے مانند ہونیک و
کسی را که از شرع باشد شعاع	نترس از آسیب روز شمار
ولا شرع سے جسکا ہو شعاع	نڈر پنج سے ہے وہ روز شمار

در مذمت شیطان

ولا هر که محکوم شیطان بود	شب و روز در بند عصیان بود
ولا هر که فرمان شیطان میں ہے	تو وہ رات دن بند عصیان میں ہے
کسی را که شیطان بود پیشوا	کجا باز گرد و بر او خدا
کیسا ہوا دیو گر رہنما	تو را خدا میں کب آوی دلا
ولا عنزم عصیان کن نہار	که فردا نباشی ز حق شرمسار
ارادہ گنہ گار تو کہے	که کل کو حق سے شرمسار
کسی را که شیطان بود یا غار	کجا راه یابد بد اگر اقتدار
ہوا دیو جس شخص کا یا غار	کب او سکوتری قہر میں بار
اگر نہ تابد ز عصیان ملت	بود سفل السافلین منزلت
گنہ کو بچھڑ گیا گرد ترا	تو بیک جسم میں تو جایگا
زعصیان کند ہوشمند حتر از	که از آب باشد شکر اگر از

۱۵
 اسکا غازی بنگار
 کہ از راه صدق پائیز
 و خالی از شائبہ پایدار
 ۱۶
 شکار بیکسر
 جامد کہ زیر پادشاه دیگر
 متصل بدان پوشند
 و جامہ بالا سے زار دار
 گویند در او
 یعنی چه جاست تازی
 حق تعالی بیک گای
 قصد آن ایم کن

کہ کنکرت کا دل کبھی شاد ہو	کہ دنیا کی خاطر وہ دین کو
در صفت طاعت و عبادت	
کسی را کہ اقبال باشد غلام ہو جسکا اقبال و دولت غلام نشاید سر از بندگی تا فتن نہ لائق ہو سر بندگی سے پھر بطاعت بود روشنائی جان منور طاعت سے ہوتی ہے جان سعادت ز طاعت میسر شود سعادت ہو طاعت سے حاصل تمام اگر بندگی از بہر طاعت میان جو باندے مکر بندگی کے لیے ز طاعت نہ پیچید خردمند سر نہ طاعت سے پھیرد خردمند سر پرستندہ آفرینندہ پس تو خالق کی اپنے عبادت میں اگر حق پرستی کنی اختیار پرستش کرے تو جو بہر آد سر از جیب پرہیزگاری برآر گریبان سے توبہ کے سرکال ہو و میل خاطر بطاعت تمام ہو طاعت میں الی سکا مال تمام کہ دولت بطاعت تو ان فتن کہ طاعت سے دولت کو لایا پاک کہ روشن ز خورشید باشد جان کہ سورج سے روشن ہو سارا جان دل از نور طاعت منور شود ہو دل نور طاعت سے روشن تمام کشاید در دولت جاودان تو دروازہ دولت کا تجھ پر کھلا کہ بالا ز طاعت نباشد ہنر نہ ہنر سے طاعت ہو کوئی ہنر در ایوان طاعت نشینند ہا سدا بیجا ایوان طاعت میں رہ در اقلیم دولت شوی شہر یار تو ہو ملک دولت کا توبہ شاہ کہ جنبش بود جای پرہیزگار کہ ہو سے زہشتی ستودہ خصال	کسی را کہ اقبال باشد غلام ہو جسکا اقبال و دولت غلام نشاید سر از بندگی تا فتن نہ لائق ہو سر بندگی سے پھر بطاعت بود روشنائی جان منور طاعت سے ہوتی ہے جان سعادت ز طاعت میسر شود سعادت ہو طاعت سے حاصل تمام اگر بندگی از بہر طاعت میان جو باندے مکر بندگی کے لیے ز طاعت نہ پیچید خردمند سر نہ طاعت سے پھیرد خردمند سر پرستندہ آفرینندہ پس تو خالق کی اپنے عبادت میں اگر حق پرستی کنی اختیار پرستش کرے تو جو بہر آد سر از جیب پرہیزگاری برآر گریبان سے توبہ کے سرکال

فہم و حق تعالیٰ و خلقت
 الجہن و الناس الایہ
 پیدا نموده ام پر بیان و
 آدمیان را کہ تا کہ جہن
 من بکار آئے اند
 اسکا عبادت نہ ہنر
 دانا وہ ہنر ہے
 قال اللہ تعالیٰ عزوجل
 من اراد الاخرة فليصبر
 صبر و ہمت و ہوسن فادرا
 کان یصبر علیا و ادرا
 ایوان طاعت و دروازہ
 را کہ بندہ مکر بندگی کے لیے
 بیخ پرہیزگاری نہ ہنر
 خدا اختیار کن
 قال اللہ تعالیٰ عزوجل
 ان المؤمنین فی عت
 دین پرستش کرے تو جو بہر آد
 سر از جیب پرہیزگاری برآر
 گریبان سے توبہ کے سرکال

زود و دل خلیق غافل مباحث تو آہ خلالت سے غافل منو	آبازار مظلوم مائل مباحث تو مظلوم کے دکھ پہ مائل خود
کہ ناگہم رسد بر تو قہر خدای لیک ایک جو ہو تجھ پہ قہر خدا	مکن مردم آزاری ہی تندی تو بد غنی سے خلق کو مستی

در صفت قناعت

در اقلیم راحت کنے سروری کرے ملک راحت کی شاہی صول	دلا گر قناعت بدست آوری جو اسے دل قناعت کرے تو قبول
کہ پیش خسر و مند بچیت مال کہ دانا کے آگے ہے ناچیز زر	اگر تنگ دستی ز سخته منال جو بفلس ہو سختی سے نالہ نکر
کہ سلطان نحو ابد خراج از خراب خرابی سے چاہے نہ نہ شریار	غنی گر نباشی مکن اضطراب تو منظر نوگر سنیں مالدار
کہ باشد بنے راز فقر افتخار محمد کو ہے فقر سے افتخار	ندار و خردمند از فقر عار نہ دانا کو ہو فقر سے ننگ عار
ولیکن بفقر اندر آسائش مست ولی فقر میں چین ہو صبح و شام	غنی را زر و سیم آرشیت جو زر سے غنی ہو جز زینت تمام
قناعت کند ہر کہ نیک خست قناعت کرے وہ جو ہو خوش خصال	قناعت بہر حال ولی ترست قناعت ہو ہر حال میں نیک فال
اگر داری از نیک بختی نشان نشان نیک بختی کا کھتا ہو گر	ز نور قناعت برافروز جان منور قناعت سے تو جان کر

در مذمت حرص

یہ دیکھ از آہ ایوان
بر آہ اور حدیث شریف
ست کہ دہکے اس پر
سجائب می شود و قہر
یا کافر گدا فروش
بعد چند سے غلام شود
قناعت ہو پست
آید بران را غنی بودن در
حدیث شریفینست
کہ القناعت مال لا یفنی
یہ قناعت مالیت
کہ غنائی شود
یہی خطاب
یہ بے فکر سوال اگرچہ
کے در اسرار
دیکھ فقر در آسائش
از ان بالا ترست چو کہ
سے غم زدہ نہ غم کلا
دانند اسے

که از عدل حاصل شود کام ملک	ز تاثیر عدلست آرام ملک
عدالت سے حاصل ہو مقصد ترا	سبب عدل کے ملک کا ہے بھلا
کہ نامت شہنشاہ عادل بود	ترازین بہ آخر چہ حاصل بود
ترا نام جب شاہ عادل ہوا	تجھے فائدہ اس سے بہتر ہو کیا
در ظلم بند می بر اہل جہان	اگر خواہی از نیکی ختم نشان
جہان پر در ظلم کو بند کر	نشان نیکی ختمی کا چاہے اگر
مراد دل داد و خواہان بر آرز	رعایت دریغ از رعیت مار
تو دے داد و خواہوں کنی کی مراد	رعایت سو دل خلق کا رکھ تو شا

در مذمت ظلم

چو بستان خرم ز باد خزان	خرابی ز بیداد بین جہان
کرے باغ سرسبز کو چون خزان	ستم سے خرابی ہو دیکھے جہان
بر آور و از اہل عالم فغان	کسی کا تش ظلم زود جہان
نکالے وہ اہل جہان سو فغان	ستم کی جو دو آگ عالم میں آن
کہ خورشید ملکیت نیابد زوال	مدہ رخصت ظلم در پیچ حال
کہ مہر مالک پناوے زوال	ذرا ظلمت کر تو از بہر مال
زندہ سوز او شعلہ در آب و گل	ستمکش گراہی بر آرزول
جلانچ سے او کے شبک تر	ستمکش کرے آہ دل سو اگر
کہ ظالم بدوزخ رود بی سخن	ستم بر ضعیفان سکین مکن
کہ ظالم کو ہو دی سقر لاجرم	تو سکین ضعیفون بہت کرستم
بیندیش آخر ز تنگی گور	مکن بر ضعیفان بیچارہ زور
ذرا دھیان کر دل میں تکلیف گور	ضعیف بیچارہ پر کر نہ زور

۱
۲
۳
۴
۵
۶
۷
۸
۹
۱۰
۱۱
۱۲
۱۳
۱۴
۱۵
۱۶
۱۷
۱۸
۱۹
۲۰
۲۱
۲۲
۲۳
۲۴
۲۵
۲۶
۲۷
۲۸
۲۹
۳۰
۳۱
۳۲
۳۳
۳۴
۳۵
۳۶
۳۷
۳۸
۳۹
۴۰
۴۱
۴۲
۴۳
۴۴
۴۵
۴۶
۴۷
۴۸
۴۹
۵۰
۵۱
۵۲
۵۳
۵۴
۵۵
۵۶
۵۷
۵۸
۵۹
۶۰
۶۱
۶۲
۶۳
۶۴
۶۵
۶۶
۶۷
۶۸
۶۹
۷۰
۷۱
۷۲
۷۳
۷۴
۷۵
۷۶
۷۷
۷۸
۷۹
۸۰
۸۱
۸۲
۸۳
۸۴
۸۵
۸۶
۸۷
۸۸
۸۹
۹۰
۹۱
۹۲
۹۳
۹۴
۹۵
۹۶
۹۷
۹۸
۹۹
۱۰۰

بڑی بات بن کچھ نہ اوس ہو سنو کہ جاہل نکو عاقبت کم بود کہ جاہل مقرر ہے بد عاقبت کہ جاہل بخواری گرفتار رہ خرابی میں انکا ہی ہنسنا بھلا کہ نادان تر از جاہلی کا نیست نہیں ہر کہین جاہلون کا وقار	بڑے کام بن کچھ نہ جاہل سے ہو سر انجام جاہل جہنم بود ہر دوزخ میں جاہل کی جا آخرت سر جاہلان بر سر دار رہ ہر سولی پہ سر جاہلون کا بھلا چو جاہل کسی در جہان خواریست نہیں کوئی دنیا میں جاہل سفاک
--	---

وصفت عدل گوید

چرا بر نیاری سر انجام تو داد تو پھر کیون نہ کے داد خلق خدا چرا عدل راول نداری قوی قوی دل نہیں ہو تو کیوں مل پر اگر عدالت دستگیری کند عدالت اگر تیری یاری کرے کنون نام نیکست از و یادگار تو ہی نام نیک اوسکا اب یادگار دل اہل انصاف ارشاد دار دل خلقت کو داد سے شاد رکھ کہ بالائے تر از عدالت کا نیست بڑا کام اور اس ہو میگا کمان	چو ایزد ترا این ہمہ کام داد تری دل کا مقصد جو حق نے دیا چو عدالت پر ایہ خسروی ہر آرایش سلطنت عدل گر ترا مملکت پایداری کند تو پھر سلطنت پایداری کرے چو نوشیروان عدل کو اختیار کیا عدل کسری نے جو اختیار جہان را با انصاف آباد دار عدالت سے عالم کو آباد رکھ جہان را بہ از عدل تعمیر نیست عدالت سے تعمیر کا جہان
--	--

چو ایزد ترا این ہمہ کام داد
 تری دل کا مقصد جو حق نے دیا
 چو عدالت پر ایہ خسروی
 ہر آرایش سلطنت عدل گر
 ترا مملکت پایداری کند
 تو پھر سلطنت پایداری کرے
 چو نوشیروان عدل کو اختیار
 کیا عدل کسری نے جو اختیار
 جہان را با انصاف آباد دار
 عدالت سے عالم کو آباد رکھ
 جہان را بہ از عدل تعمیر نیست
 عدالت سے تعمیر کا جہان

طلب کردن علم شد بر تو فرض شد تجھے فرض ہے علم کا سیکھنا ترا علم در دین و دنیا تمام ہو دونوں جہان میں جو کچھ پیر کا برود اسن علم گیر ستوار ندے دامن علم کو ہات سے سیا موز حسنہ علم گر عاقل جو ماقبل ہے تو سیکھ لے علم کو	وگرو اجبست از پیش قطع ارض ہو واجب طلب او سکی پھر جا بجا کہ کار تو از علم گیر نظام تو وہ علم سے پاوی رونق تمام کہ علمت رساند بدار القدر کہ جنت میں ہو چو چیکا اس بات کہ بی علم بودن بود غافل کہ غفلت ہی رہتی ہو بے علم کو
---	---

در امتناع صحبت جاہلان

ولا گر خرد مستندی و ہوشیار جواہر دل تو ہو عاقل ہوشمند ز جاہل حذر کردن اولی بود حذر کرنا جاہل سے ہیگا بھلا ز جاہل گر زیندہ چون تیر باش گریزان ہو جاہل سے تو تیر سا ترا اثر و با گر بود یار غار اگر اثر دہا یار ہو دے ترا اگر خصم جان تو عاقل بود اگر ہو خصم و منہ دشمن ترا ز جاہل نیا یی حسنہ افعال	مکن صحبت جاہلان خستیار نکر ٹھینا جاہلون میں پسند کز و ننگ دنیا و عقبے بود وہ ہونگ دنیا و عقبے اسدا نیا میختہ چون شکر شیر باش طارہ نہ تو شکر و شیر سا از ان بہ کہ جاہل بود غمگسار تو وہ دوست جاہل ہی ہیگا بھلا بہ از دوستدار کیہ جاہل بود وہ ہی یار ناولن سے بہتر دلا وز و نشو و کس حسنہ اقوال
--	---

نمودند و بپای خدا صلا اللہ علیہ
و از دین طلب علم و تقوی
عقل مسلم و سیکھ لے
طلب علم و تقوی
و موند و
سفر کردن با تحصیل
علم و صحبت اگر عالمی
علم و صحبت با
در شرف و دنیاقت با
و طلب علم و لو کان یجانب
انے کا فیتہ
یاسے خطاب
نے صحبت فرما
از جاہل بہت از نیک
نمودن آن محض فک
دنیا ویت و صحبت با
جاہل و خرد ویت با غار
یاسے کہ نہ خستیار
و باقت گذارد

بی نام

خود مندر کرتے نہیں ہیں غور
تکبر بود عادت جاہلان
بڑا بول عادت حقیروں کی ہے
تکبر عز ازل را خوار کرد
عز ازل شیطان ہوا عجب سے
کسی را کہ خصلت تکبر بود
ہو جب کو تکبر کی خصلت سدا
تکبر بود مایہ مذہبر سے
بڑا بول بد بختی کا ہے نشان
چو دانی تکبر چرا میکنی
تکبر تو کرتا ہے کیوں جان کر

عجب ہے کہ یہ اہل شعور
تکبر بنایا نہ صاحبِ دلان
نہ یہ بات ہرگز فقیر و ن کی ہے
ہر زندان لعنت گرفتار کرد
پڑا طوق لعنت کا اوکے گلے
سرش پر غرور از تصور بود
دماغ او کا نخوت سے ہیکا بھرا
تکبر بود اصل بدگوہری
تکبر سے بدگوہری ہے عیان
خطا می کنی و خطا می کنی
گنہ ہے گنہ ہے ذرا دھیان کر

و فضیلت علم

بنی آدم از علم باید کمال
 شرف پادوی هر علم سے آدمی
 چو شمع از پی علم باید که خست
 تو پڑھنے میں چون شمع تن کو
 خردمند باشد طلبگار علم
 سیانہ طلبگار ہے علم کا
 کسی را کہ شد در ازل خست یار
 ازل میں جو کوئی ہوا بختور

نہ از حشمت و جاہ و مال و مثال
 نہ مال و چشم جاہ سے ہو کبھی
 کہ بی علم نتوان خدا را شناخت
 کہ بے علم پہچانے گا کب خدا
 کہ گرمست پیوستہ بازارِ علم
 سدا گرم بازار ہے علم کا
 طلب کردنِ علم کرد خستیا
 وہ کوشش ہو سیکم جو علم و نور

۱۰
 قال السمو تعالیٰ حکما ۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶

کرے جاہ کی شان و شوکت بڑی	تواضع ہے کنجی در خلد کے
گرامی شوی پیشین لہا چو جان	تواضع غریزت کند در جهان
مسز ز دلون مین کرد مثل جان	تواضع کرے قدر تیری بیان
ز جاہ و جلاش تمشع بود	کسی را کہ عادت تواضع بود
اوستے جاہ سے منفعت ہوسدا	تواضع کی عادت ہے جہکودلا
تواضع از دیافتن خوشترست	کسی را کہ گردنکشی در سرست
تواضع جوہو اوس سے ہوشنا	جو شایستہ سر بندی ہوا
کہ گردن ازان برکشی ہچو تیغ	تواضع مدار از خلائق در بیغ
کہ جون تیغ ہو سر بندی تری	کمی تواضع مین مت کرکھی
تواضع بود سروران راطراز	تواضع کند مرد را سرفراز
تواضع ہے بس سرور و کانقان	تواضع کرے مرد کو کامران
نہد شاخ پر میوہ سر بر زمین	تواضع کند ہو شہنشاہ گزین
زمین پر جھکے شاخ ہی میوہ دار	تواضع کرے جو کہ ہے ہوشیار
کہ عالی بود پایہ دوستی	تواضع بود پایہ دوستی
بڑھاوے بہت رتبہ دوستی	تواضع زیادہ کرے دوستی
گدا اگر تواضع کند خوی اوست	تواضع ز گزن فرازان نکوست
گدا سے جو سودے توا کی خو	وہی جو تواضع جو شاہوں کو
در خدمت تکریم	
کہ روزے زدستش در آئی لبر	تکبر مکن ز یہاں اسے لبر
گرے ہاتھ سے اس کے کان منور	بڑا بول مت بول اسے بوشور
غریب اید انیمعنی از ہوشمند	تکبر زوانا بود نا پسند

جادو جلال متہ دینا
تواضع بر خود دار سے
مفدل است و گاہست
بر اس شخصیت و شمع
نہد و گاہست نہاد
اگر ذہن نہ ہو تو تواضع
اختیار کی بر سر ہر
دوسرے سے جگہ کا نہ ہو
شوی دین نقد و عادت
چرا کہ تواضع عادت
در اختیار خود نداد و پس
تواضع نہ ہو شہنشاہ
بہتے صاحبی تواضع
تواضع تواضع
ادیت ست از ان افغان
و بافت زیادتی تواضع
از دوستان

نیرزد بخیل آنکه نامش بری نه لائق ہے کوئی جو نام او سکالے	وگر روزگارش کند چاٹری اگر چه زمانہ اطاعت کرے
مکن التفاتے بمال بخیل نکردھیان اموال پر جس کے	مہر نام مال و منال بخیل تو دولت کا نام او کے ہرگز نہ
بخیل ار بود زرا بد بے روبر جو کجوسن بد ہو تو جنتی	بہشتی نباشد بحکم خبر نہوے گا ہرگز قبول ہے
بخیل ار چه باشد تو انگر مال اگر مال سے عمدہ ہو بخیل	بخواری چو مفلس خور گو شمال تو مانس مفلس کے ہو و بیل
سخیان ز اموال بر میخوزند سخی جو کہین مال سے میوہ کھین	بخیلان غسیم سیم وزر میخوزند غم زرین کجوس جی کو کھپین

در صفت تواضع

دل اگر تواضع کنے اختیار دل اپوین ٹھانے جو تو ایکبار	شو و خلق دنیا ترا دوستدار تو ہو دے خلایق تری دوستدار
تواضع کند ہر کہ بہت آدمی تواضع کرے جو کہ ہے آدمی	نزیب ز مردم بجز مردی کہ مردون کو زیبا ہے بے آدمی
تواضع بود حرمت افزای تو تواضع تری آبرو کو بڑھائے	کند و بہشت برین جامی تو کرے روضہ خلد میں تیری جا
تواضع زیادت کند جاہ را تواضع زیادہ کرے جاہ کو	کہ از مہر پر تو بود ماہ را کہ ہے مہر سے روشنی ماہ کو
تواضع کلید درخت	سرافرازی وجاہ را نہایت

یہ نواز از ارزیدن بے
سزاوار شدن
بخت خانی وراثت لیس
قال البیہ صلی اللہ
علیہ وآلہ وسلم لا یزال یخجل
خجل لا یخجل الا من لا یخجل
ما یخجل فواہد شد و در بخت
زبیب دہندہ و نہ منوم
و نہ منت نندہ و نہ بخت
کیک فکوس
نہاد ۱۲
خلق ۱۲
تہنید کے بلال کو لڑائے
نہر دستہ نہت
سبب ترستہ و نہت
از پر تو آفتاب سے نہ
پریش شود ۱۲
بخلاف اللہ و توفیق
۱۲

کرم سے دل خلق کو تازہ رکھ	جهان کو کرم سے پر آوازہ رکھ
ہمہ وقت شود کرم مستقیم	کہ بہت آفرینندہ جان کریم
کرم کا تو ہر وقت رکھ دل میں حیا	صفات خدا سے کری کو جان

در صفت سخاوت

سخاوت کند تنگبخت اختیار	کہ مرد از سخاوت شود بختیار
بود او دوش کو کرے اپنے غم	تو بخت او سکا یا ر اور مددگار ہو
بلطف و سخاوت جہا انگیزش	در اقلیم لطفت و سخا میرباش
چلے جو کرم اور لطفت کی راہ	تو ملک سخاوت میں ہو بادشاہ
سخاوت بود کار صاحبان	سخاوت بود پیشہ مقبلان
ہو صاحب دین کا سخاوت ہی کام	یہی مقبلون کا ہی پیشہ مدام
سخاوت مس عیب کی میست	سخاوت ہمہ درد ہمارا دواست
ہے بیشک مس عیب کی کیمیا	سخاوت ہر اک درد کی ہے دوا
مشق تو توان از سخاوت بری	کہ گوی بھی از سخاوتش بری
دش سے نہ ہرگز تو بیزار ہو	کہ دینے سے ہیرا ترا پار ہو

در مذمت بخیل

اگر چرخ گرد و بکام بخیل	و اقبال باشد غلام بخیل
جو کجوس کے کام میں ہو فلک	اور اقبال بندہ سے ہو جان تلک
و گرد و کفش گنج قارون بود	و گرتا بخش بچ مسکون بود
خزانہ جو قارون کا ناتہ او کو آئے	وہ سارے جہان کی حکومت جو پا کے

سخاوت

سخاوت برہ داری از
نفس بیکران قال یعنی
عطا عطا عطا عطا عطا
فلک افسر الا عطا عطا
سخاوت فنی خداست
بزرگ بختیار از بختیار
ست و آن دوستی دارد
کی انگیزی بددگار شود
و پیشہ بیکال بیاورد
پسند دوم تا بخت با اید
بود ۱۲
عیب انسان را سوز میزند
چند کیمیا عیب را دواست
نام درد دینا و آفریت ۱۲
غلب ۱۲
گردش از گلاب کام
بخیل بند و بخیل کیمیا
نفس خود بیکران بند
در تحف دارگر ۱۲

کر یا حیا

۳

سوار جهانگیر کیران براق	که بگذشت از قصر نلی رواق
ده بیست سوار براق ایسا جو	که اک پل مین آیا فلک پر سحر

خطاب بنفس

چهل سال عمر غزیت گذشت	مزاج تو از حال طفلی نگشت
نری عمر که گذری چالیس سال	نه طفلی کا ابتک گیاده خیال
همه با هوا و هوا بس ساختی	و منی با مصالح نپروا ختی
هوا و هوا پس مین گذاری سدا	نه تو نیکیا کامون مین اک هم سدا
مکن تکیه بر عمر نا پایدار	مباش امین از بازی روزگار
بهر دسان که چه مسرفانی پر کر	زمانی کی بازی سے مت هوندر

در مع کرم

ولا هر که نه ساد خوان کرم	نشد نامدار جهان کرم
سن اول رکع بنه بخش کاروان	جهان مین هوا نامور به گمان
کرم نامدار جهانانت کند	کرم کامکار امانت کند
کرم نام بگ مین کرے بیشتر	امانت سے تجو کرے بهر دور
ورای کرم در جهان کار نیست	وزین گرم تر هیچ باز نیست
کرم جبین پر نیک کردار ہے	که او سکا سدا گرم بازار ہے
کرم مایه شادمانی بود	کرم حاصل زندگانی بود
کرم مایه عیش ہے کرتیز	کرم حاصل زیت ہے کرتیز
دل عالمی از کرم تازه دار	جهان راز بخشش پر آواز دار

بر آن صفت مقدم براق
 دینچه مخصوص بر سدا
 یک کس که ذات شریف
 آن حضرت صلعم است در خط
 بختن اسب قبیله و دل نیز
 گشته اند از ان بخت اول و بیست
 بیست نر از ستر نند تراز
 خست که پیغمبر خدا صلی الله علیه
 وسلم در شب حواری بر آن
 سوار شده بودند و آن بکر
 و تمام آن یعنی پیشگاه خاند
 از دنیا که از زنده بود در ساق
 باشد ۱۱۲
 پسین توکل انم که چو کل
 ست هنوز خطابه بهر او پس
 گرفتاری به مصالح آن از پیش
 حالام اگر عاقلی که بر عاقل
 بین بود و جیب مخصوص حیات
 شریف بهر یاسا حیات
 کن فی الدین کا مانی غیا
 ما بر سبیل نبی یاسا حیات
 که یاسا حیات غیا
 هستی ۱۱۳

بسم الله الرحمن الرحيم

کہ ہستم اسیر گمنام ہوا
 کہ ہین ہم گرفتار حسرت ہوا
 توئی عاصیان را خطا شناس
 تو ہی بخشش عاصیوں کی خطا
 خطا در گزار و صواب ہم نما
 گنہ بخشش اور راوینکی دکھا

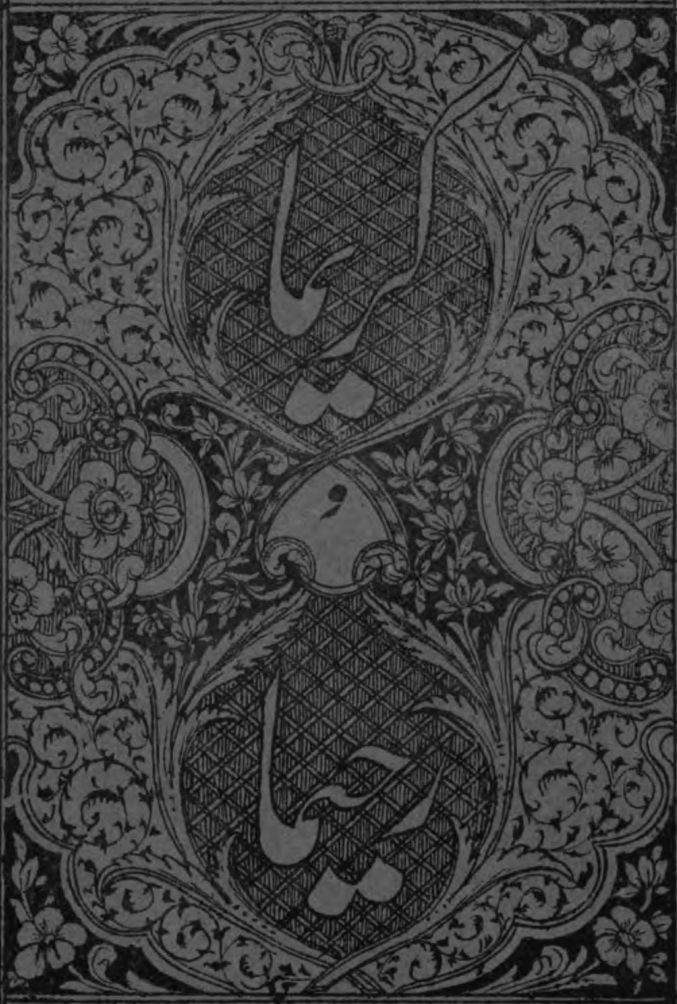
درشای پیغمبر صلی الله علیه وسلم

زبان تا بود در دوان جاگیر
زبان کو دهن سچ جتیک ہوجا
حبیب خدا اشرف انبیا
ہو نبیوں سے بہتر حبیب اک
شنا کے محمدؐ ہو دلی پذیر
ہے مقبول دل کو نبی کی شنا
کہ عرش مجید بس ہو متکا
کہ عرش بزرگ او سکا ہو کیا گاہ

در کربا الفت مذاریعنی اکرم
بیچقا امر ازینشو درینجا هرگز
بدانکه ای محمد ز ادگار قبل ح
منصور ایورن ششوی که میم یاور و
واقع شود و منور و انور و انور
و بان بختی ای نور ای نور و
باقی همه جا کسور و زیاده بیجا
مسکوت و درینجا ای انور و
زیر کینج علی که منور و
آورد و انور و انور و انور
باشد و درینجا ای نور و
ع که میم یاور و انور و
بختی و انور و انور و انور
شام و منور و انور و انور
امر ازین پدین و انور و انور
و پسندید و انور و انور
اسم ذات کبریا و انور
ست و منور و انور و انور
بختی و انور و انور و انور

برین صناعت مکین و مکان فضل خان و وزیران

در مطبع می منشرفی کشور طبع برین مطبع و چاپ شد

Karūmā.

49 D 202

~~49 D 202~~

Indian Institute, Oxford.

The Lucknow Sparks Library.

Presented

by

Munshi Awwal Rishore.

